

שער של אשה ערוה - שיעור 497

I. מקור הדין

- (א) עיין בכתובות (ט"ז): שאסור מן התורה (שנקרא דת משה) לצאת לרשות הרבים בשער ראש מגולה דכתיב אצל אשה סוטה ופרע את ראש האשה (צמצר ה - י"ח) ושם בספרי וכמוכא ברש"י "לימד על בנות ישראל שמכסות ראשן" (ה"ע כ"ח - ה) ומדרבנן אסרה לצאת גם למקום שאין בו אנשים ודת יהודית היא היינו שהצנועות אינם יוצאות וראשן פרועות אפילו למקום שבדרך כלל אין בו אנשים (ה"ע קט"ו - ד בית שמואל ע) ועיין בכרכות (כ"ז) וגזרו על אנשים שלא לקרות ק"ש וד"ת לפניהן
- (ב) וכן הובא להלכה ברמ"א (ט"ה - ז) דאפילו שער אשתו אסור לק"ש ולד"ת אמנם שער בתולות מותר והרמ"א כתב דג"כ השערות של נשים שרגילין לצאת מחוץ לצמתן וכ"ש פאה נכרית מותר לצאת בה ולקרות ק"ש וד"ת כנגדה

II. פסקי האגרות משה בעניינינו

- (א) איסור פריעת ראש במקום הפסד גדול כמו לפרנסה - עיין באג"מ (ה"ע ח - ג"ז) דברש"י (כתובות ט"ז) כתב ב' טעמים להאיסור (ה' משום הלאו דפריצות ה' משום המצות עשה לצאת בכיסוי ראש וטעם השני עיקר ולמצות עשה צריך להפסיד רק חומש אבל ללא צריך להפסיד כל ממונה ולכן באשת איש שהיא דאורייתא יש לאסור מספק שהיא לאו ולכן צריך להפסיד הכל אבל באלמנה שהיא רק דת יהודית יש להקל כפירוש ב' דרש"י ואין צריך להפסיד רק חומש ועוד אולי דת יהודית הוא רק מדיני מנהג ובמקום הפסד לא מצינו שנהגו לאיסור
- (ב) שיעור האיסור - עיין באג"מ (ה"ע ח - ג"ח) דיש חיוב לברר הלכה אף שהוא לקולא שידע איך הוא האמת אף שהוא נגד דברי גאון אחד (ה"ס ל"ו) לכן כתב דהאיסור הוא על גלוי הראש ולא על השערות ולכן יש להתיר פחות מטפח והראיה דהא בתולות אינן מכסות שערות הראש ושאינו בשר אשה דבכל מקום מכוסה אפילו פחות מטפח אסור שהוא ערוה היותר חמור משער וע"ע במ"ב (ט"ה - י"ד) שהזוהר והמג"א התמירו בשער בפחות מטפח וכן כתב החת"ס (ל"ו)
- (ג) החיוב בבית - עיין באג"מ (ה"ע ח - ג"ח) דמה שאסר החת"ס (ל"ו) לא משמע כן ואדרבה משמע שכו"ע מתירין והתוס' (כתובות ט"ז) והט"ז התירו אף בחצר יחידי אף בלא מטפחת וכן סובר הפרישה ושיטת החת"ס שאסור בבית היא דבר תמוה מ"מ לדינא מן הראוי שיחמירו הנשים לכסותה כהחת"ס ועוד איכא גם מעלה דצניעות דקמחית מ"מ אלו הרוצות להקל אין להחשיבן לעוברות על דת יהודית ואפילו לת"ח ויר"ש מותר לישא אשה כזו וע"ע במ"ב (ט"ה - י"ד) וכבה"ל שכתב שצריך להחמיר
- (ד) בניסת אשה אחת ממקום שנוהגות הנשים לגלח שערותיהן לאחד ממקום שאין נוהגות לגלח והבעל מקפיד שלא תגלח - עיין באג"מ (ה"ע ח - ג"ט) דאסור לה לגלח דמחוייבת לעשות רצון בעלה בדבר שמקפיד ועוד שלא תתגנה עליו ולא ליתן עיניו באשה אחרת ולכן יש מעלה שלא תגלח
- (ה) הבעל רוצה שאשתו לכסות שיערה ולא תלבש פאה נכרית והיא רוצה פאה נכרית - עיין באג"מ (ה"ע ז - י"ג) דאינו יכול להטיל חומרותיו עליה שזהו רק דין שלה ואין חשש איסור מראית העין ואין זה סתירה במה שנכתב באות-ד ששם הוא רוצה דבר שמותר מדינה משא"כ כאן הוא רק חומרתו והוא אינו יכול להטיל חומרתו על אחרים אפילו אם הוא היה גדול הדור (אג"מ ז - ק - ד) והוא הדין אם מנהג העיר כן משום דהוי חומרא יותר מן הדין משא"כ אם המנהג הוא בנה על פסק במחלוקת בהדין דבאופן זה צריך לנהוג כמנהג המקום (ע"ש)
- (ו) כיסוי ראש אשה בפני בעלה אינה צריכה דהאיסור רק בשוק ואפילו בשעת נידתה ליכא שום איסור בכיתה בפני בעלה ובניה ואפילו בזמן התנאים לא היו נוהגת כן אלא קמחית (יומא פ"ז) היתה יחידית (אג"מ ח"ח ה - ל"ז - י"ג)

ז) לקרות ק"ש ודברי תורה מותר מטעם שלהרי"ף והרמב"ם לא נאמר שער אשה ערוה לענין ק"ש וד"ת שהפרועה עברה על איסור תורה ולא גזרו חז"ל עליו ואף שלהמחבר (ט"ה - ד) אוסרין מ"מ כתב הערוך השלחן (ט"ה - ז) שנתפרצו בזה הרבה נשים אף שהוא באיסור אין זה בדין ערוה לק"ש וד"ת ולכן בעיני תרתי (ט"ה - ז) שיהיה דרכן לכסות (ט"ה) ושיהיה זה דבר שיש לחוש להרהור אבל בכשרן במקום שצריך להיות מכוסה אסור לכו"ע מ"מ בבית הכנסת שעשו חלק המחיצה שלמעלה זכוכית אין יכולין לסמוך על ההיתר של הערוך השלחן למתפלל כנגד שער של אשת איש (אג"מ ח"ט א - ק"ד) בקביעות אמנם אם המחיצה י"ח טפחים אפילו ששייך לראות שערות ראשיהן אין צריך להגביה המחיצה עד שלא מראו ראשיהן (אג"מ ח"ט א - דף ט"ט) ואולי אשה פרועה בסעודת שבת ג"כ מותר וצ"ע

ח) חיוב גט - עיין באג"מ (הט"ט א - ק"ד) אשה שאינה רוצה לכסות שערה בזמן הזה שבעונותינו הרבים רוב נשים אף משומרי תורה מזלזלין בזה אינו מחויב לגרשה שאין מגרשין בעל כרחך אבל ודאי איסור תורה עברה

ט) שער נכרית בזמנינו שהולכות פרועות ראש ליכא איסור מלקרות ק"ש אם אין לו הרהור מצד זה ואפילו כשהן נשואות (אג"מ ד - ט"ו א - ב) אמנם לענין טפח מגולה וקול אשה ערוה של נכרית יש לאסור (אג"מ א - כ"ו - ז) ודלא כהחיי אדם שהובא המ"ב (ט"ה - ז"ג) שנשאר בצ"ע ועיין בסנהדרין (נ"ח): דאפילו נכריות נשואות מכסין שערותיהן

III. עוד הערות

א) פנויה - (ט"ה - ז) אין גוזרין על שער שלה (ט"ה) אמנם אפילו פחות מטפח מגולה בה אסור לק"ש ואפילו לבת ג' אבל מועיל עצימת עינים (ט"ה) ערוה ממש אפילו בעצימת עינים מחמירין (ט"ה) זמר שלה מותר עד גיל 11 (ט"ה) ביחוד אסור מדרבנן מגיל 3

ב) טפח מגולה כאשתו לק"ש אסור רק מדרבנן לרוב הפוסקים ולכן מועיל עצימת עין וכן בשער אשה (מ"ב ט"ה - ז - ט"ה)

ג) טפח מגולה באשה אחרת בין פנויה אפילו בת ג' ובין אשת איש אפילו פחות מטפח אסור לק"ש ולד"ת (בה"ל ט"ה - ד"ה טפח מגולה ורמ"א א)

ד) שוק מגולה כאשתו אפילו פחות מטפח אסור לק"ש (מ"ב ט"ה - ז)

ה) המסתכל באשה אפילו באצבע קטנה עובר הלאו דלא תתורו אחרי עיניכם ולא ינקה מדינה של גיהנם (מ"ב ט"ה - ז)

ו) להרא"ש בטפח מגולה אפילו באשה לאשה אחרת אין קורין ק"ש ודוקא לעצמה מותר ולהרשב"א גם לאשה אחרת מותר דאין כאן הרהור ולהרא"ש אסור משום חפצא של ערוה (ט"ה - א ובמ"ב ח)

ז) זמר נכרית בכלל ערוה משא"כ שער נכרית אין בכלל ערוה

ח) מותר להרהור בדברי תורה כשהוא ערום (מ"ב ט"ה - כ"ט) אבל אין אומרין שומע כעונה

ט) ערוה ממש מחמירין שלא מועיל עצימת עינים ורק להחזיר פניו וגופו מן הערוה (מ"ב ט"ה - כ"ט - ל) משום הלאו דכתיב ולא יראה בך ערות דבר (דברים כ"ג - ט"ז)

י) אשה אינה צריכה ללבוש מה שנקרא bathing cap כששט בפרל וזה פשוט דכיון שהולכת חצי ערום איך אפשר לומר שצריך כיסוי שערות כך שמעתי מרב ראובן פיינשטיין

IV. בענין קול אשה ערוה בזמירת שבת וברכת המזון - עיין בשו"ת רבבות אפרים

(ז - קכ"ז) שהביא בשם רב משה דאם יש ילדים בבית ורוצים להראות להם רוח השבת ושמחתה אם האשה רוצה לשיר זמירות יש להתיר אם הם קטנים (פחות מגיל ט) ואין כאן חסרון בחינוך אבל אם הם גדולים אסורה דלא אמרינן מתרי קלי לא משתמע וכן שמעתי בשם רב דוד דקול אשה הוי חפצא של ערוה ואפילו אם אין הרהור אסור ואפילו בזמירות שבת וברכת המזון